ఆంధ్రభూమి, ఆగష్టు 18, 1988

వర్ణభేదం

"మనవడి బారసాల కదరా ఇవాళ, ఇవన్నీ ఇంటికి పట్టుకెళ్ళు" అంటూ పిండివంటలున్న రెండు అరటి ఆకుల్ని అరుగుమీద ఓ పక్కగా ఉంచింది సుభద్రమ్మ.

వాటిని తీసుకున్నాడు సత్తెయ్య. తన తలగుడ్డని తీసి అందులో ఆకుల్ని భద్రంగా పెట్టి, గుడ్డని మూట కట్టి చేత్తో పట్టుకుని నిలబడ్డాడు.

ఆకులు తీసినచోట తనచేతిలోని చెంబులోంచి గంగాజలం చిలకరించింది సుభద్రమ్మ.

"ఇవిగో ఈ బట్టలు తీసుకో" అంటూ పిలిచారు అరుగుమీద మరోమూల పడక్కుర్చీలో కూర్చున్న పంతులుగారు.

సత్తెయ్య అటు నడిచాడు. ఓ రెండు పంచెలు, రెండు చీరలు కొత్తవి సత్తెయ్యకి అందించారు పంతులుగారు. ఒకరి చేతులు ఒకరికి తగలకుండా జాగ్రత్తపడ్డారు ఇద్దరూ.

"ఈ రోజింక పనిలోకి వెళ్ళకు. రెప్పొద్దున్నే కనబడు" అన్నారు పంతులుగారు.

ఒక చేత్తో మూటతో, మరోచేత్తో బట్టలతో ఇంటికి నడవసాగాడు సత్తెయ్య.

వెనకే కదిలాడు సత్తెయ్య కొడుకు వెంకట్రావు.

సుభద్రమ్మ ఆకుల్ని అరుగుమీద ఉంచడం, సత్తెయ్య ఆ ఆకుల్ని తీసుకున్నాక అక్కడ నీళ్ళు చల్లడం, పంతులుగారు సత్తెయ్యకి బట్టలు విసురుతున్నట్టుగా ఇవ్వడం ఇవన్నీ వెంకట్రావుకి సరిగ్గా అర్థం కాలేదు.

పదేళ్ళ వెంకట్రావుకి ఇదంతా వింతగా అనిపించసాగింది.

పంతులుగారింట్లోకి తమనెందుకు రానివ్వరో కదా అని ఆలోచించుకుంటూ అడుగులెయ్యసాగాడు.

"పంతులుగారింటిలోన ఎట్టాగుంటాదయ్యా?" అనడిగాడు సత్తెయ్యను.

"నేనెప్పుడూ లోనకెళ్ళలే. ఆ పెద్దకులపోళ్ళు. ఆరింటిలోకి మన్ని రానీయరు" అన్నాడు సత్తెయ్య.

"పెద్ద కులమంటే ఏంటయ్యా?"

"అది నాకు తెలీదురా, మా అయ్య మనమంతా తక్కువ కులపోళ్ళం. పంతులుగారి లాంటి వోరంతా పెద్దకులపోళ్ళని అనేవాడు. ఊళ్ళోవాళ్ళూ అదే అనేవోళ్ళు, నాకూ అదే తెలుసు. మనల్ని ఆళ్ళ ఇళ్ళకీ రానీరు. ఆళ్ళ పిల్లల్ని మనోళ్ళతో ఆడనీరు. ఎందుకో నాకూ తెల్దు."

"అదేంటయ్యా, నువ్వేనాడూ ఆళ్ళ ఇళ్ళలోనకెళ్ళి సూళ్ళేదా?"

"మనకెందుకులేరా ఇయన్నీ, మన బతుకు మనం బతుకుదాం. ఇయన్నీ నీకసలొద్దు. సక్కగా సదూకో, పట్నంలో మంచి ఉజ్జోగం చేసుకుందూగానీ."

"ఆడ కులాలండవా?"

"ఉండవంట. పెద్ద పెద్ద పట్నాల్లో ఉజ్జోగాలు చేస్కుంటున్నోళ్ళకి కులాలుండవంట. ఒహరింట్లో కోరు పోతారంట."

"నీకెట్టా తెలుసయ్యా?"

"ఆడ పనిచేస్తా ఈడకొచ్చినోళ్ళు సెప్పార్లే. నువ్వు బాగా సదూకో. పట్టం పోయి ఉజ్జోగం సేద్దూగాని."

* * *

ఇది జరిగి ఇరవై ఏళ్ళయ్యాయి.

ఈలోగా వెంకట్రావు కష్టపడి చదువుకున్నాడు. గవర్నమెంటు ఆఫీసులో పెద్ద ఉద్యోగం సంపాదించుకున్నాడు.

అయిదేళ్ళ సర్వీసులో డబ్బు బాగా సంపాదించాడు.

పెళ్ళి చేసుకున్నాడు.

ఒక పిల్ల పుట్టి రెండేళ్ళు గడిచాయి.

* * *

నాన్నా!

ఈ నెల 29వ తారీఖున నీ మనవరాలు అరుణ పుట్టినరోజు. ఆ రోజు అందరినీ పిలిచి విందు చేస్తున్నాను. నువ్వో రెండు రోజులు ముందే రా. నా మిత్రులందరినీ కలుద్దువుగాని.

ఇక్కడ మాకు కులాల పట్టింపులు లేవు. అందరం కలిసిపోతాం. పెద్ద కులాల వాళ్ళు కూడా మనింటికి వస్తారు.

పంతులుగారింట్లో మనవడి బారసాలకి మనల్ని వీధిలోంచి పంపేసినట్లుండదు

ఇక్కడ. నువ్వే చూస్తావుగా. తప్పకుండా రా. నేనెన్నిసార్లు రమ్మన్నా రానంటున్నావు. ఈసారి నీ మనవరాలి కోసమైనా రా.

నీ

వెంకట్రావు

సత్తెయ్య వెంకట్రావు దగ్గర నుండి వచ్చిన ఉత్తరాన్ని చదివించుకున్నాడు.

తనకొడుకు పట్నం వెళ్ళిన దగ్గర్నుండి తనను రమ్మంటున్నాడు. తనే ఏదో సాకు చెబుతున్నాడు. ఈసారి వెళ్ళాలి అనుకుని బయల్దేరాడు.

ముందుగానే వెళ్ళాలనుకున్నా కుదరక, సరిగ్గా పుట్టినరోజు నాటికి కొడుకింటికి చేరుకున్నాడు.

విశాలంగా ఉన్న ఇల్లూ, అందంగా సర్దిన ఫర్నిచర్ చూసి కొడుకెంతో గొప్పవాడయ్యాడని ఆనందించాడు సత్తెయ్య.

ఆఫీసులో వెంకట్రావు దగ్గర నౌకర్లుట. ఇద్దరు మనుషులు. ఇంట్లో పనంతా చకచకా చేసుకుపోతున్నారు. ఇంటిముందూ, ఇంట్లోనూ రంగు కాయితాలూ, బెలూన్లు దగ్గరుండి అందంగా కట్టించింది వెంకట్రావు భార్య.

అతిథులకోసం కుర్చీలు అద్దెకి తెప్పించి హాల్లో వేయించారు. రకరకాల తిండి పదార్థాలు హోటల్నుంచి ఆర్డరిచ్చి తెప్పించి ఉంచారు.

అరుణకి ఖరీదైన గౌను వేశారు. వెంకట్రావూ, భార్యా ముస్తాబయ్యారు. మావగారి కోసం కొని ఉంచిన మంచిబట్టల్ని సత్తెయ్యచేత తొడిగించింది కోడలు.

సత్తెయ్యకొక పక్క కుర్చీవేసి కూర్చోబెట్టారు.

అతిథులు నెమ్మదిగా రాసాగారు.

ఒక్కొక్కరూ రావటం వెంకట్రావునీ, భార్యనీ అభినందించడం అరుణని ముద్దాడడం, తాము పట్టుకొచ్చిన గిఫ్టులు ఇవ్వడం, కుర్చీల్లోకి వెళ్ళి కూర్చోడం ఏదో సినిమా చూస్తున్నట్లుంది సత్తెయ్యకి.

అరుణకి వచ్చిన వాళ్ళందర్నీ ఆంటీలు, అంకుల్స్‌గా పరిచయం చేస్తున్నారు వెంకట్రావు దంపతులూ - వాళ్ళకి "హల్లో," "గుడీవెనింగ్" అని చెప్పిస్తూ పిల్లలంతా "హాపీబర్త్‌డే" చెప్పి వాళ్ళ వాళ్ళ మమ్మీ, డాడీతో వెళ్ళి కుర్చీలో కూర్చుంటున్నారు.

తన ఆఫీసులో పనిచేస్తున్న వాళ్ళని సత్తెయ్యకి పరిచయం చేస్తున్నాడు వెంకట్రావు. నమస్కారాలకి ప్రతి నమస్కారాలు చెయ్యమని కోడలు ముందే చెప్పి ఉండడం వలన సత్తెయ్య వాళ్ళకి నమస్కారం చేస్తున్నాడు. క్లర్కుల్ని పరిచయం చేసినపుడు కూడా సత్తెయ్య నమస్కరిస్తుంటే కాస్త అసహనంగా చూసింది కోడలు. ఎవ్వరూ లేని సమయం

చూసి ఆ విషయం చెప్పింది. అప్పుడర్థమయ్యింది సత్తెయ్యకి - అందులో కొందరు వెంకట్రావు కింద పనిచేసే వాళ్ళని, మరికొందరు వెంకట్రావుతో పనిచేసే వాళ్ళని, మరికొందరు వెంకట్రావుపైన పనిచేసేవాళ్ళని.

సత్తెయ్య ఇంకో విషయాన్ని గుర్తించాడు.

తనకు పరిచయం చేస్తున్నప్పుడు గుమాస్తాలుగా పరిచయం చేసిన వాళ్ళందరూ ఒకచోట కూర్చుంటున్నారు. వెంకట్రావు తోటి ఆఫీసర్లుగా పరిచయం చేసిన వాళ్ళందరూ మరోచోటికి వెళ్ళి కూర్చుంటున్నారు. మరీ పెద్ద ఆఫీసర్లన్న వాళ్ళు ఇంకోచోట కూర్చుంటున్నారు.

అంతేకాదు గుమాస్తాలు ఆఫీసర్లకి నమస్కారాలు పెడితే వాళ్ళు తిరిగి నమస్కారం పెట్టకుండా తల అటూ, ఇటూ తిప్పి చిరునవ్వు నవ్వుతున్నారు.

కూర్చోడంలో తేడా ఆఫీసువాళ్ళకే కాదు, వాళ్ళిళ్ళల్లో వాళ్ళక్కూడా ఉన్నట్లుంది. ఏ తరగతికి సంబంధించిన ఆడవాళ్ళు వాళ్ళ వాళ్ళతోనే కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. పిల్లలు కూడా అంతే.

ఒక గుంపులో వాళ్ళు మరో గుంపు వాళ్ళతో మాట్లాడ్డం కూడా ఒకరు మర్యాదగా మాట్లాడుతున్నట్లు, మరొకరు అధికారంతో మాట్లాడుతున్నట్లు అనిపించేలా ఉంది.

ఇంతలో అతిథుల్లో కలకలం చెలరేగింది.

వీళ్ళందరి కన్న పెద్ద ఆఫీసర్‌గారొస్తున్నారని.

ఆయన హాల్లోకి రాగానే అంతా నిశ్శబ్దమయిపోయింది. ఆయన అందర్నీ పలకరిస్తున్నట్లుగా నవ్వుతూ వచ్చి వెంకట్రావుని అభినందించారు. అరుణ చేతికి ఏదో గిఫ్ట్ ఇచ్చారు.

"మీరు రావడమే మా అదృష్టం. ఇవన్నీ ఎందుకుసార్" వినయంగా అన్నాడు వెంకట్రావు.

"నీకివ్వలేదోయ్.... అది ఆ పిల్లకే" అన్నారు ఆయన. అదే చాలా పెద్ద జోకయినట్లు అందరూ నవ్వారు.

"నాకు అర్జంటుగా పనుంది, నేను వెళ్ళాలి. వస్తానమ్మా" అని వెంకట్రావు భార్యతో అని ఆయన కదిలారు. ఆయన వెనకే కొందరు వెళ్ళి ఆయన్ని కారెక్కించి వచ్చారు. కొందరైతే ఆయనతోపాటే సెలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోయారు.

ఆయన వెళ్ళాక మళ్ళీ మామూలుగా హడావిడిగా అయింది హాలంతా.

వెంకట్రావు పుట్టినపుడు తనింట్లో బంధువులంతా సరదాగా కబుర్లుచెప్పుకుంటూ ఉండడం....

ఆ సమయానికి పంతులుగారు రావడం -

అందరూ లేచి నిలబడ్డం ఆయన వెంకట్రావు పేరన తనకో వందరూపాయలిచ్చి వెళ్ళిపోవడం - గుర్తొచ్చాయి సత్తెయ్యకి.

అంతవరకూ శర్మ, శాస్త్రి అంటూ తన వాళ్ళని వెంకట్రావు పరిచయం చేస్తుంటే కులాల పట్టింపులు లేని కాలం వచ్చిందనుకున్న సత్తెయ్యకి ఎక్కడో ఏదో సరిగా లేదనిపించింది.

అలా ఆలోచిస్తూ చూస్తుంటే...

అంతవరకూ ఇంట్లో కష్టపడి అన్నీ తయారుచేసిన నౌకర్లిద్దరూ హాలవతల కిటికీ పక్కన నిలబడి కన్పించారు.

సత్తెయ్యకి కొంత అర్థమైనట్లనిపించింది.

పార్టీ అయిపోయి అతిథులంతా వెళ్ళిపోయాక ఆ ఆఫీసు ప్యూన్లు మిగిలిన పదార్థాలను అట్టపెట్టెల్లో పెట్టుకుని పట్టుకెళ్తుంటే సత్తెయ్యకి పూర్తిగా అర్థమైంది.

వందల సంవత్సరాలుగా పాటించబడుతున్న కుల వ్యవస్థ లేదు. అయితే దాని స్థానంలో అలాంటిదే ఇంకో వ్యవస్థ వచ్చింది. ప్యూన్లు, క్లర్కులు, ఆఫీసర్లు, పై ఆఫీసర్లు, పేరేదైనా వ్యవస్థ మాత్రం పోలేదు.

నిట్టూర్చాడు సత్తెయ్య.

❁ ❁ ❁